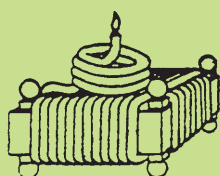

Años LVI-LVII urteak

N.º 98-99. zk.

2024-2025

CUADERNOS de Etnología y Etnografía de Navarra

SEPARATA

Reseña.

*Queseras vascas -
Euskal Herriko emakume
gaztagileak*

Pablo Miguel Orduna Portús

Sumario / Aurkibidea

Cuadernos de Etnología y Etnografía de Navarra

Años LVI-LVII urteak - N.º 98-99. zk. - 2024-2025

ARTÍCULOS/ARTIKULUAK

Velas de sebo: noticias sobre la producción y provisión institucional en Pamplona Ricardo Gurbindo Gil	9
José Miguel de Barandiarán, la etnografía y la memoria temprana de la violencia franquista Fernando Mikelarena Peña	49
Las canteras moleras en Navarra. Estado de la cuestión Javier Castro Montoya, Pilar Pascual Mayoral, Pedro García Ruiz	73
Emigración navarra a Estados Unidos de América en la segunda mitad del siglo XX (segunda parte) Mikel Aramburu Zudaire, Asier Barandiaran Amarika, Jaione Inda Aldaz	121
Apuntes etnográficos sobre Sangüesa de 1961 y 1973. Entrevistas de Javier Sola Martínez a Roberto Elduayen Miranda y Andresa Goñi Martínez Roldán Jimeno Aranguren	209
Tras las ermitas desaparecidas de Ibero: reconstrucción documentada de su localización probable Francisco Idareta Goldaracena, Ainhoa Urrea Barandiaran	241
 NOTICIAS/BERRIAK	
Veinte años de Lera-Ikergunea (Mugarik Gabeko Antropologoak). Breve historia de una pequeña ONG de profesores universitarios en el Tercer Sector de Acción Social Kepa Fernández de Larrinoa	275

Sumario / Aurkibidea

IN MEMORIAM

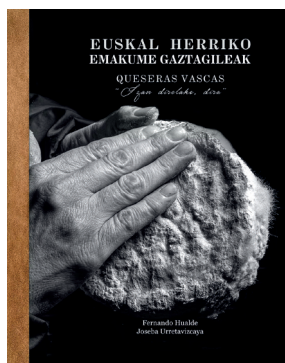
Juan Cruz Labeaga Mendiola: remembranzas de un historiador silencioso, maestro y amigo	
José Ángel Chasco Oyón	289

Fermín Leizaola Calvo, maestro de la etnografía vasca	
Maite Errarte Zurutuza, Suberri Matelo Mitxelena	301

Censo de neveros de Navarra	
Antxon Aguirre Sorondo	309

RESEÑAS / ERRESEINAK	389
-----------------------------	-----

Idazlanak aurkezteko arauak / Normas para la presentación de originales / Rules for the submission of originals	407
--	-----

Queseras vascas - Euskal Herriko emakume gaztagileak
HUALDE, Fernando (egilea) eta URRETAVIZCAYA, Joseba
(argazkiak)

Tolosa: Xibarit, 2024, 80 pp.

ISBN: 978-84-127961-3-1

DOI: <https://doi.org/10.35462/CEEN98-99.13>

Memoria historiko-etnografikoko ariketa sakon batean, *Queseras vascas - Euskal Herriko emakume gaztagileak* liburuak murgiltzen gaitu tradizioz isilpean egon den eremu batean: emakumearen funtsezko rola Euskal Herriko gaztagintzan. Fernando Hualderen testuek eta Joseba Urretabizkaiaren argazkiek osatutako edizio zaindu honek egungo hamabi emakume gaztagileren bizipenak berreskuratzen ditu, horrekin batera, euskal landa-munduko ekonomiaren eta kulturaren ezinbesteko parte izan den lanbidearen genealogia dokumentatuz.

Liburua hamabi emakume gaztagileren bizitza-istorioetan oinarritzen da, haien lurrari loturiko ibilbidea eta gazta ekoizteko metodoak jorratuz. Kapitulu bakoitzean, emakume bakoitzaren esperientzia eta ekoizpen-prozesuak deskribatzen dira, tradizioaren eta modernitatearen arteko tentsioan kokatuz. Halaber, industrializazio-prozesuak sektorean izan duen eragina aztertzen da, eta nola eredu tradizionalak desagertzeko arriskuan dauden azken belaunaldiekin batera.

Ikuspegi etnografikotik begiratuta, lan honek balio berezia du, ez baititu soilik gaztagintzaren aspektu teknikoak dokumentatzen, baizik eta emakumeek lehen sektorean izan duten ikusezintasun historikoa ere azaleratzen du. Liburuan jasotako elkarrizketa eta testigantzetan argi geratzen da emakume gaztagileen ekarpenak bigarren mailan geratu direla, artzainen irudiak aitorpen handiagoa izan duen bitartean. Hualdek berak azpimarratzen duenez, baserrietan gazta ekoiztea, historikoki, emakumeen ardura izan da, baina diskurtso nagusiek mendiko larreetan artzain-lanak egiten zituzten gizonen rola lehenetsi dute.

Lan honek gaztandegi bakoitzaren deskribapen xehea eskaintzen du, eta aldi berean, gaztagintzaren modernizazio-prozesuari buruzko hausnarketa sakona egiten du. Aldaketa horiek, ekonomikoak izateaz gain, gizarte-egituren eta kulturaren eraldaketarekin ere lotzen dira. Hortaz, artisau-produkzioetik industrializatorako jauziak komunitateen identitateari eta landa-eremuetako bizimoduari eragiten dien prozesu bat irudikatzen du.

Ikuspegi estetiko eta dokumentaletik, Urretabizkaiaren argazkiek osagarri ezin hobe eskaintzen dute, testuari emozioz eta sinesgarritasunez hornitutako dimentsio bisuala gehituz. Irudiek ez dute soilik protagonisten lana jasotzen, baita gaztagintzaren tradizioa mantendu den espazioak, lanabesak eta ingurune natural eta sozialak ere.

Edizio mugatu eta zenbakitu batekin (500 ale), argitalpenak eksklusibotasun ukitua du, ikertzaile eta bildumazaleentzat pieza baliotsu bilakatuz. Gainera, Eusko Jaurlaritzako Elikadura, Landa Garapen, Nekazaritza eta Arrantza Sailaren eta HAZI Fundazioaren babesarekin argitaratu izana seinale argia da euskal kultura-ondarea babesteko eta sustatzeko dagoen interes instituzionalaz.

Amaitzeko, *Euskal Herriko emakume gaztagileak* ez da soilik Euskal Herriko gaztagintzan diharduten emakumeen lanari eginiko omenaldia; aitzitik, ezinbesteko testigantza da, generoaren eta ekonomiaren arteko harreman konplexuak ulertzeko eta euskal landa-munduko artisau-ekoizpenaren bilakaera historikoa aztertzeko. Liburua irakurle mota askorentzat da gomendagarria: bai gaztagintzaren historiaz ikuspegi zehatza eskuratu nahi dutenentzat, bai nekazaritzako elikagaien sektorearen egitura-alaketak genero-ikuspegitik aztertu nahi dituztenentzat.

Pablo Miguel Orduna Portús